

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobkyně T. S., proti žalované České správě sociálního zabezpečení, se sídlem Praha 5, Křížová 25, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 29.5.2002, č. j. xxx,

takto:

I. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 29. 5. 2002 č.j. xxx **se zrušuje** pro nezákonnost.
Věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Žalobou (opravným prostředkem) podaným v zákonné lhůtě se žalobkyně domáhala zrušení rozhodnutí žalované ze dne 29. 5. 2002 č. j. xxx, kterým byla zamítnuta její žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. s odůvodněním, že zákon se nevztahuje na vdovy, jejichž manželství s politickým vězněm zaniklo rozvodem a že není rozhodné další uzavření manželství, neboť manželství netrvalo nepřetržitě do smrti manžela.

Proti tomu žalobkyně namítla, že první manželství s J. S. uzavřela 21. 11. 1959 a v r. 1965 se v době jeho vazby musela sama starat o jejich dvě děti. Třetí dítě se narodilo po manželově návratu z vězení a společně opravovali menší domek. Přistěhovala se k nim však manželova matka, jejíž neustálé útoky včetně fyzických měly negativní vliv na její zdraví. Proto jí nezbylo než se od manžela odstěhovat a o rozvod musela požádat, aby měla kde bydlet. Po smrti manželovy matky v r. 1988 na prosby dětí soužití s manželem

obnovila a žila s ním až do jeho tragické smrti v r. 1995. Svůj případ považuje za ojedinělý a žádá o pochopení při posouzení žádosti o odškodnění.

Žalovaná v písemném vyjádření poukázala na důvody rozhodnutí a skutečnost, že podle podkladů připojených k žádosti žadatelka nesplňovala podmínky, neboť její manželství zaniklo rozvodem a ani skutečnost, že manželství bylo uzavřeno podruhé z ní nečiní vdovu po politickém vězni. Žalobu proto považuje za nedůvodnou.

Věc nebyla skončena Vrchním soudem v Olomouci do 31. 12. 2002, proto byla podle § 132 zákona 150/2002 Sb., soudní řád správní, postoupena Nejvyššímu správnímu soudu k dokončení v řízení podle ustanovení části třetí hlavy druhé dílu prvního soudního řádu správního (dále jen s. ř. s.) - tedy v řízení o žalobách proti rozhodnutím správního orgánu.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí žalované v mezích žalobních bodů (§ 75 odst. 2 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.

Podle § 2 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945 se tento zákon rovněž vztahuje na vdovy a vdovce po osobách uvedených v odstavci 1 (politických vězních), pokud jsou občany České republiky, jejichž manželství trvalo po celou dobu věznění, či vzniklo během jejich věznění a jejich manžel kdykoliv později zemřel; stejně tak se zákon vztahuje na vdovy a vdovce, pokud jsou občany České republiky, kteří uzavřeli nové manželství. Podle § 3 téhož zákona jsou pak oprávněnými osobami, které mají nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky mj. vdovy po politických vězních ve smyslu § 2 odst. 2 zákona.

K tomu ze spisu předloženého žalovanou vyplynulo, že žalobkyně požádala o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. po manželovi J. S. a doložila oddací list svědčící o uzavření manželství dne 15. 6. 1990, úmrtní list J. S. svědčící o úmrtí dne 29. 7. 1995, rozsudek Okresního soudu v Opavě, ze dne 5. 4. 1984 č. j. 9 C 61//84-14, jímž bylo rozvedeno manželství T. S. a J.S., uzavřené dne 29. 11. 1959. Žalovaná v řízení opatřila usnesení Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 21. 8. 1990, č. j. Rt 108/90-6, jímž byl podle § 2 odst. 1 písm. d) zákona č. 119/1990 Sb. zrušen rozsudek téhož soudu ze dne 20. 5. 1965, č. j. 1T 42/65-233 o odsouzení J. S. pro trestný čin podle § 100 odst. 1 písm. a) trestního zákona k trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců nepodmíněně a potvrzení Ministerstva spravedlnosti, Správy Sboru nápravné výchovy o době výkonu trestu odnětí svobody od 10. 3. 1965 do 10. 9. 1965.

Je tak nepochybné, že J.S. splňoval podmínky stanovené zákonem v § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., a že žalobkyně byla jeho manželkou v době věznění, její manželství bylo rozvedeno, ovšem později znovu uzavřeno a trvalo do smrti manžela.

Žalovaná vychází z názoru, že nárok dán není, když se nejednalo o manželství nepřetržité. Takovou podmínku však zákon nestanoví a nelze ji dovodit ani výkladem. Zákon předpokládá trvání či uzavření manželství v době výkonu trestu a pozdější smrt manžela. Z toho by bylo možno jedině dovodit, že k tomu, aby byl nárok zachován nesmí manželství

s politickým vězněm zaniknout rozvodem (tak již judikoval Vrchní soud v Praze ve věci sp.zn. 6A 711/95 vztahující se k výkladu obdobných podmínek nároku podle zákona č. 217/1994 Sb.- publikováno v časopise Soudní judikatura ve věcech správních č. 3/2000 pod č. 645). Zde je ovšem situace jiná, manželství žalobkyně s politickým vězněm trvalo v době jeho věznění, zaniklo poprvé sice rozvodem, ale bylo znovu uzavřeno a definitivně zaniklo smrtí politického vězně. Žalobkyně je tedy vdovou po politickém vězni a byla jeho manželkou v době věznění. Účelem zákona č. 261/2001 Sb. je poskytnutí peněžních částek jako odškodnění mj. politickým vězňům a v případě jejich smrti jejich vdovám, neboť i ony sdílely útrapy bezprostředně i následně spojené s vězněním z politických důvodů. Žalobkyně tak splňuje podmínku postavení vdovy politického vězně i podmínku trvání manželství v době jeho věznění.

Žalovaná tak posoudila nárok žalobce nesprávně a rozhodla v rozporu se zákonem.

Proto Nejvyšší správní soud napadené rozhodnutí podle § 78 odst. 1 s. ř. s. zrušil, a to pro nezákonnost.

Podle § 78 odst. 4 s. ř. s. se věc vrací žalované k dalšímu řízení, při němž je vázána právním názorem vysloveným soudem v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). Žalovaná v dalším řízení musí vycházet z toho, že žalobkyně splňuje podmínky postavení vdovy po politickém vězni.

Žalobkyně měla v tomto přezkumném soudním řízení úspěch, podle § 60 odst. 1 s. ř. s. by měla právo na náhradu nákladů řízení; výrok vychází ze skutečnosti, že jí náklady spojené s tímto řízením nevznikly.

Poučení : Proti tomuto rozsudku nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. července 2003

JUDr.Marie Žišková
předsedkyně senátu